

**Adviesraad
Sociaal Domein**
LANSINGERLAND

Adviesaanvraag van de gemeente

Adviesraad Sociaal Domein
T.a.v. de heer J. Thewessen

Verzenddatum 16 september 2019
Ons kenmerk U19.07160

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Sanne Koopmans

Telefoon
14 010

E-mail
Sanne.koopmans@lansingerland.nl

Website
www.lansingerland.nl

Onderwerp **Adviesverzoek gegevensdeling en
sluitende aanpak**

Geachte heer Thewessen,

In deze brief vraag ik de Adviesraad Sociaal Domein om advies uit te brengen over de visie gegevensdeling domein samenleving en het handboek sluitende aanpak.

Gevraagd advies

Met deze aanvraag vragen wij uw advies over twee verschillende visies. Omdat de inhoud echter met elkaar verbonden is leggen we de stukken tegelijkertijd aan u voor. De visie gegevensdeling geldt voor alle taken en bijbehorende samenwerkingsrelaties in het domein samenleving (zie deel A). Een onderdeel hiervan is onze sluitende aanpak voor kwetsbare personen (zie deel B). De visie gegevensdeling vormt als het ware de kapstok voor alle samenwerkingsverbanden (intern en extern) en dus ook voor de professionals in de sluitende aanpak. Verderop in deze brief lichten we kort de inhoud van de visies toe en tevens waar we specifiek uw advies over vragen.

Dit advies ontvangen wij graag uiterlijk 28 oktober. U kunt uw advies versturen naar sanne.koopmans@lansingerland.nl en elsa.van.kempen@lansingerland.nl.

Deel A: Visie gegevensdeling

In 2018 stelde het college van B&W het privacybeleidskader vast dat als raamwerk dient voor het vormgeven van privacy beheersmaatregelen. Dit beleidskader geldt voor de gehele gemeentelijke organisatie. In domein samenleving kent de gemeente echter specifieke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op basis van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, Gemeentewet (veiligheid) en de Wet passend onderwijs. In domein samenleving werken we met elkaar samen om de inwoner waar nodig zoveel mogelijk passend te ondersteunen. Hoe de uitwisseling van gegevens (en de noodzaak hiervan) in deze samenwerking eruit ziet beschrijven we in deze visie.

De visie kent vier basisprincipes:

- Domein overstijgend gegevens delen;
- Gegevens delen tussen professionals;
- Vroegsignalering;
- Van toestemming naar een transparante werkwijze.

Deze principes vertalen we vervolgens naar een stappenplan dat onze professionals helpt om in de praktijk doel- en rechtmatig gegevens te delen met andere professionals. De stappen bestaan uit een juiste doelredenering, het toetsen van deze redenering, communiceren met de inwoner en tot slot het documenteren van deze afwegingen en keuzes.

Wij vragen uw advies over:

- Hoofdstuk 3: de Lansingerlandse visie op gegevensdeling
- Hoofdstuk 4: basisprincipes van gegevensdeling
- Hoofdstuk 5: stap 3 en 4 zijn belangrijk voor de inwoner. Heeft u aanbevelingen hoe wij deze werkwijze goed kunnen implementeren zodat ook voor de inwoner dit gedachtegoed en deze werkwijze duidelijk is?

Deel B: Handboek sluitende aanpak

Voor u ligt een vernieuwde versie van het Handboek Sluitende Aanpak, waarvan de eerste versie in februari 2014 is vastgesteld. Het belangrijkste doel van dit handboek is het vastleggen en bundelen van de samenwerkingsafspraken en zorgen voor een sluitende aanpak van de problematiek van kwetsbare personen in Lansingerland. De gemeente Lansingerland streeft ernaar dat alle inwoners zo veel mogelijk op eigen kracht kunnen deelnemen aan de samenleving. Met de decentralisaties in 2015 heeft de gemeente meer verantwoordelijkheid en daardoor ook meer handvatten gekregen om dit doel te bereiken. Landelijke wetgeving is ingevoerd zoals de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de aanpak voor personen met verward gedrag en binnenkort de Wet verplichte GGZ. Als gemeente hebben we een lokale structuur ingericht die past bij Lansingerland en inwoners helpt (met het stellen van) hun hulp- en ondersteuningsvragen.

Het handboek scherpen we nu aan op basis van inzichten uit de praktijk. Daarnaast borgen we de persoonsgerichte aanpak aan de hand van landelijk ontwikkelde bouwstenen voor personen met verward gedrag. Ook heeft onze visie op gegevensdeling een plek in dit vernieuwde handboek. Tot slot verbeterden we de leesbaarheid van het geheel, doordat we een duidelijker onderscheid hebben gemaakt in de visie, algemene aanpak en interventiemogelijkheden (deel 1) en de gedetailleerde werkprocessen en protocollen (deel 2). Wij sturen u enkel deel 1 toe omdat deel 2 een praktische uitwerking hiervan is. Het belangrijkste is de visie en aanpak zoals beschreven in deel 1.

Wij vragen uw advies over:

- Hoofdstuk 2: de wijze waarop wij de (landelijke) bouwstenen voor een persoonsgerichte aanpak verwerken in onze gehele sluitende aanpak
- Hoofdstuk 3: de volledigheid en duidelijkheid van de beschrijving van onze aanpak
- Hoofdstuk 4: de wijze waarop we met deze interventiemogelijkheden invulling geven aan de sluitende aanpak voor kwetsbare personen

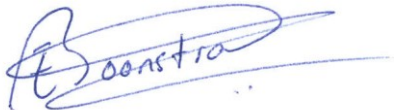
Vervolg

Het college neemt uw adviezen mee in de definitieve versie van de visie en het handboek. Het college brengt u vervolgens schriftelijk op de hoogte van de manier waarop uw adviezen daarin zijn verwerkt.

Meer informatie

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Sanne Koopmans van het team Maatschappelijke Opgaven op telefoonnummer 14 010.

Met een vriendelijke groet,
gemeente Lansingerland

Esther Boonstra
Teammanager Maatschappelijke Opgaven

Bijlagen:

- Visie gegevensdeling domein samenleving (T19.10353)
- Handboek Sluitende Aanpak (T19.13525)

Gegevensdeling domein samenleving

Visie en werkwijze voor een doel- en rechtmatige gegevensdeling in de integrale aanpak

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Kader	3
1.2	Knelpunt.....	3
1.3	Leeswijzer	3
1.4	Begrippen	4
2	Juridische basis.....	5
2.1	Waar gaat de AVG over?	5
2.2	Uitgangspunten AVG.....	5
3	Lansingerlandse visie op gegevensdeling	7
3.1	Adelaarspositie	7
3.2	Versterken van Veerkracht: een integrale aanpak	7
3.3	Brede uitvraag als startpunt	8
3.4	Doorontwikkeling met de ‘omgekeerde toets’	8
3.5	Bruggen bouwen: onderwijs en veiligheid	8
4	Basisprincipes gegevensdeling	10
5	Gegevensdeling in de praktijk	11
	Stap 1. Doelredenering: noodzaak	11
	Stap 2. Toetsen: juridisch Zwitsers zakmes	11
	Stap 3. Communicatie: gesprek met de inwoner	12
	Stap 4. Documenteren	12
	Tot slot.....	13
	Bijlage 1: rijbanen en vluchtstrook.....	14
	Bijlage 2: zelfredzaamheidsmatrix	15
	Bijlage 3: samenwerkingsverbanden	16
	Bijlage 4: juridisch artikel over toestemming	17

1 Inleiding

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de uitvoering van taken in domein samenleving. Dit zijn de taken op onder meer het gebied van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, veiligheid en de Wet passend onderwijs. We doen dit niet alleen, maar samen in een complementaire keten met onze ketenpartners. Hierbij is het onvermijdelijk dat we gegevens verwerken. Dit zijn persoonsgegevens, maar ook medische en strafrechtelijke gegevens. Het verwerken van deze gegevens brengt de verplichting tot grote zorgvuldigheid met zich mee. Professionals lopen hier tegen diverse dilemma's aan zoals de belangen van de ouders tegenover het belang van het kind. Deze urgentie vraagt om een kader voor gegevensdeling.

In dit document leggen we vast hoe we als gemeente, samen met onze ketenpartners, omgaan met deze gegevensverwerking. In domein samenleving werken we met elkaar samen om de inwoner waar nodig zoveel mogelijk passend te ondersteunen. Hoe de uitwisseling van gegevens in deze samenwerking eruit ziet beschrijven we in deze visie. Naast gegevensdeling gaat het ook om een correcte gegevensverwerking: welke informatie leggen we vast in het dossier. We vinden het belangrijk dat we in de keten op eenzelfde manier werken en met elkaar omgaan. We gaan dan ook in gesprek met belangrijke ketenpartners om deze visie zoveel mogelijk uit te dragen.

1.1 Kader

In 2018 stelde het college van B&W het privacybeleidskader vast dat als raamwerk dient voor het vormgeven van privacy beheersmaatregelen. Dit beleidskader geldt voor de gehele gemeentelijke organisatie. In domein samenleving kent de gemeente echter specifieke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dit vraagt om een passende visie op gegevensdeling om deze taken uit te voeren. De visie in dit document is dus een uitwerking van het algemeen privacybeleid.

De visie en methodiek van juriste Jolanda van Boven en organisatiedeskundige Peter Gunst inspireerden ons om tot deze werkwijze te komen. Jolanda van Boven en Peter Gunst zijn oprichters van de 'Leertuin zorg en veiligheid' waarin zij zich richten op een doeltreffende informatie-uitwisseling in netwerken ten behoeve van een sluitende aanpak voor inwoners. Zij ontwikkelden een werkwijze die past binnen en getoetst is aan (inter)nationale regels rondom privacy. Samen met hen werken we in een leertuin aan de implementatie van deze methodiek. Met als resultaat een visie die is ingebed in de dagelijkse praktijk van onze professionals in het domein samenleving.

1.2 Knelpunt

Het uitvoeren van de AVG in de praktijk is complex. Een lastig en terugkerend knelpunt is dat sommige beroepscode's afwijken van de AVG. In deze beroepscode's staat het uitgangspunt dat toestemming van de cliënt noodzakelijk is voor het verwerken van persoonsgegevens. Dat is niet in lijn met de AVG. Professionals worden echter opgeleid met deze beroepscode's, dienen zich te houden aan de richtlijnen en worden hier dus ook op aangesproken door de koepelorganisatie.

Als gemeente zijn we in onze regierol verantwoordelijk om te komen tot een oplossing en een sluitende aanpak. Met de visie in dit document werken we aan een gezamenlijke werkwijze waarin we ketenpartners leren dat zij gemotiveerd (en gedocumenteerd) mogen afwijken van de hiervoor genoemde beroepscode's. Het afwijken is mogelijk en bovendien noodzakelijk om te werken in de gedachtelijn van de AVG en andere nationale wetgeving.

1.3 Leeswijzer

Allereerst leest u een juridische samenvatting van de AVG. Met welk kader hebben we te maken? Vervolgens volgt de Lansingerlandse visie op de AVG en de gegevensdeling. Tot slot stellen we een werkwijze op voor professionals in de uitvoering.

1.4 Begrippen

Betrokkene

Inwoner waarvan mogelijk gegevens worden verwerkt.

Ketenpartners

Dit zijn organisaties waar we als gemeente veel mee samenwerken en nodig hebben voor een integrale aanpak. Denk hierbij aan aanbieders van zorg en ondersteuning, individuele professionals, organisaties die een rol spelen in de toegang naar hulp en ondersteuning, scholen, politie en huisartsen.

Persoonsgegevens

Er zijn veel soorten persoonsgegevens. Voor de hand liggende gegevens zijn iemands naam, adres en woonplaats. Maar ook telefoonnummers en postcodes met huisnummers zijn persoonsgegevens. Gevoelige gegevens als iemands ras, godsdienst of gezondheid worden bijzondere persoonsgegevens genoemd. Deze zijn door de wetgever extra beschermd. Aanvullende informatie staat op <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/over-privacy/persoonsgegevens/wat-zijn-persoonsgegevens>.

Verwerken van gegevens

Alle handelingen die een organisatie kan uitvoeren met persoonsgegevens. Van verzamelen, bewaren, delen, vastleggen tot en met vernietigen.

2 Juridische basis

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten van de Europese Unie. In Nederland is de AVG de opvolger van de Wet bescherming persoonsgegevens. De AVG heeft voorrang op ons nationale recht. Dit betekent dat er op nationaal niveau geen wet- en regelgeving (of beroepscode) in strijd mogen zijn met de bepalingen uit de AVG én dat de rechten en plichten uit de AVG rechtstreeks gelden voor personen en organisaties in Nederland. In dit document passen we de AVG toe op het verwerken van persoonsgegevens in het sociaal- en veiligheidsdomein daar waar de gemeente een regierol heeft.

2.1 Waar gaat de AVG over?

De AVG gaat over het zorgvuldig, rechtmatig en transparant omgaan met persoonsgegevens. De belangrijkste bepalingen uit de AVG luiden als volgt:

- Persoonsgegevens mogen alleen worden verwerkt in overeenstemming met wet- en regelgeving. Voor de betrokkene moet het behoorlijk en transparant zijn hoe en waarom een organisatie de persoonsgegevens verwerkt.
- Persoonsgegevens verzamelen we alleen met een gerechtvaardigd doel. Dat doel moet bepaald zijn en vooraf uitdrukkelijk zijn omschreven.
- Persoonsgegevens worden niet langer verwerkt dan nodig is voor het doel waarvoor ze zijn verkregen.
- De betrokkene moet in ieder geval op de hoogte zijn van de identiteit van de organisatie of persoon die deze persoonsgegevens verwerkt (de ‘verwerkingsverantwoordelijke’) en van het doel van de gegevensverwerking.
- Als organisaties persoonsgegevens verwerken, dan moeten ze daarbij als uitgangspunt hanteren ‘zo min mogelijk’. Dat houdt onder meer in dat de verwerking van de gegevens moet passen bij het doel waarvoor de gegevens worden verwerkt.
- Het is belangrijk dat de te verwerken gegevens juist zijn, en indien nodig, dat deze worden geactualiseerd.
- Beveiliging van de gegevensverwerking gebeurt op een passende manier. Beveiliging vraagt speciale aandacht indien bijzondere of gevoelige gegevens worden verwerkt zoals ras, gezondheid en geloofsovertuiging.

2.2 Uitgangspunten AVG

In de overwegingen om tot de AVG te komen is één uitgangspunt een belangrijke: *“verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan. Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving (...)”*. Deze overweging toont een belangrijk uitgangspunt van de AVG. We leven namelijk in een informatiesamenleving en het verwerken van persoonsgegevens is daartoe een noodzakelijke activiteit. Voor het gemeentelijk domein betekent dit dat allereerst een duidelijke formulering van de functie van het verwerken van persoonsgegevens nodig is.

Om uitvoering te geven aan de AVG kent de verordening een aantal beginselen. Hieronder beschrijven we deze beginselen en passen we deze toe op gegevensdeling in het domein samenleving.

Accountability: rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie

Alle organisaties moeten verantwoording afleggen over het verwerken van persoonsgegevens. Zo ook de gemeente en haar ketenpartners. Om verantwoording af te leggen is het noodzakelijk dat de doelen van de gegevensdeling helder zijn voor alle betrokkenen.

Doelbinding en grondslag

De gemeente en haar ketenpartners moeten de vraag beantwoorden wat het doel is waarom zij persoonsgegevens van een inwoner willen verwerken. De AVG kent zes grondslagen: vitale belangen, wettelijke verplichting, overeenkomst, algemeen belang, gerechtvaardigd belang en toestemming. Deze grondslagen vertalen we in hoofdstuk 5 in praktische handvatten ('AVG-snelwegmetafoor'). Belangrijke conclusie is dat de laatstgenoemde grondslag, toestemming, in domein samenleving zelden gebruikt kan worden. Om gegevens te delen op basis van toestemming moet namelijk worden voldaan aan een aantal voorwaarden¹. Aan deze voorwaarden wordt zelden voldaan:

- Betrokkene moet informatie ontvangen over te verwerken persoonsgegevens;
- Informatie moet zodanig zijn dat betrokkene info kan begrijpen en consequenties overzien;
- Betrokkene moet vrij zijn om nee te zeggen;
- 'Nee zeggen' mag geen nadelige gevolgen hebben;
- Op elk moment kan betrokkene zijn toestemming weer intrekken.

Veranderende samenleving en gevolgen voor een integrale samenwerking

In deze 'nieuwe' participatiesamenleving is de gemeente regieverantwoordelijk voor haar sociaal kwetsbare burgers. Deze opvatting zorgt voor nieuwe visies: de nieuwe focus op 'preventie en vroegsignalering'; het realiseren van het uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur' en de sluitende aanpak personen met verward gedrag.

Dit vraagt om intensieve samenwerking tussen professionals uit verschillende domeinen. Het uitwisselen van informatie is een noodzakelijke en onmisbare voorwaarde. De AVG legt daartoe geen beperking op.

Dataminimalisatie

Organisaties mogen niet meer gegevens verzamelen dan voor het vooraf opgestelde doel noodzakelijk is. Deze eis uit de AVG betekent niet dat er geen informatie meer mag worden gedeeld. Het betekent dat, nadat het doel is vastgesteld, professionals moeten beoordelen welke gegevens 'noodzakelijk' zijn om te verwerken (*need to know*). Gegevens mogen niet worden verwerkt met het idee dat het 'wel handig' is (*nice to know*). Op basis van vakinhoudelijke argumenten beoordeelt en bepaalt de professional wat noodzakelijk is. Met de criteria '*need to know*' versus '*nice to know*' kan de professional een eerste schifting maken.

Juistheid

De nauwkeurigheid van persoonlijke gegevens vormt een integraal onderdeel van gegevensverwerking. Het lijkt een open deur dat de juiste gegevens van de juiste persoon in het juiste dossier worden opgeslagen. Toch laat de praktijk nog wel eens persoonsverwarring zien, doordat te weinig kenmerkende persoonsgegevens worden uitgewisseld (zoals bijvoorbeeld slechts een paar initialen).

Veiligheid (integriteit en vertrouwelijkheid)

Gemeente en ketenpartners zijn ieder voor zich én gezamenlijk in hun onderlinge samenwerking, verplicht om een visie op de veiligheid van gegevens te ontwikkelen. Het betreft onderwerpen zoals: waar worden gegevens bewaard, hoe lang, wie hebben toegang tot de gegevens en bijvoorbeeld hoe 'hack-proof' is de opslag van gegevens. Als gemeente houden we ons aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid.

Aantoonbaarheid: governance

Met aantoonbaarheid op het naleven van de principes van de AVG wordt *accountability* concreter gemaakt. Niet alleen achteraf, maar ook vooraf dient de verantwoordelijke maatregelen te nemen. De verantwoordelijke moet waarborgen dat de verwerking in overeenstemming met de AVG wordt uitgevoerd. De AVG geeft hierbij aan dat het gaat om het nemen van passende technische en organisatorische maatregelen. Door gegevensbescherming als standaard in de werkprocessen te organiseren binnen de organisatie of het netwerk. Dit geldt dus ook voor samenwerkingsverbanden waarin op regelmatige basis persoonsgegevens worden verwerkt.

¹ Zie bijlage 4 voor het artikel uit de AVG.

3 Lansingerlandse visie op gegevensdeling

De AVG en nationale wetgeving geven handvatten voor onze samenwerking en de gegevensdeling die voor deze samenwerking noodzakelijk is. In dit hoofdstuk lichten we toe hoe we in Lansingerland aankijken tegen onze diverse verantwoordelijkheden, belegd in diverse domeinen. Tot slot delen we onze visie en uitgangspunten waarlangs wij willen werken.

3.1 Adelaarspositie

De gemeente is regieverantwoordelijke op basis van een aantal wetten zoals de Wet Maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Wet Publieke Gezondheid. Zo eist de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening dat de gemeente onderzoekt wat de oorzaak is van aanwezige schulden. Het komt voor dat schulden leiden tot huiselijk geweld en schoolverzuim; de Wmo eist dat de oorzaak van het huiselijk geweld wordt onderzocht. De Wet publieke gezondheid eist ten slotte dat de gemeente de verhouding schat tussen draaglast en draagkracht van de jeugdige en het gezin waartoe hij behoort.

Bovenstaande laat zien dat een integrale aanpak is vereist om de wetten afzonderlijk en in hun onderling verband te beschouwen. Dat betekent dat we ons vanuit een *adelaarspositie* boven de wetten moeten bevinden: alleen dan kunnen we hun onderlinge verband zien. Doen we dat niet, dan bereiken we nooit de doelen die in iedere wet en beleidsregel afzonderlijk zijn opgenomen. Dat heeft het verleden onomstotelijk laten zien in schrijnende zaken en dat was mede de aanleiding voor de decentralisatie.

Tot slot kijken we vanuit de adelaarspositie ook naar andere wetenschappelijke disciplines. Deze disciplines kennen bouwstenen die helpen om de noodzaak scherp te formuleren. Zo toont de medische wetenschap ons de levenslange nadelige lichamelijke en geestelijke gevolgen van kindermishandeling en huiselijk geweld. Bestuurskunde toont aan wat naast legitimiteit noodzakelijk is om de doelen van een casusoverleg te bereiken. De wiskunde en de cybernetica tonen aan dat alleen op basis van datamining en ICT-voorzieningen, zichtbaar wordt hoe criminele netwerken zich echt ontwikkelen en in stand houden.

3.2 Versterken van Veerkracht: een integrale aanpak

Eind 2017 zetten we met het beleidsplan 'Versterken van Veerkracht' 2018 - 2022 een grote vervolgstap in de transformatie en transitie van de jeugdzorg, Wmo en participatie. We richten ons beleid veel meer op preventie en de kracht van de lokale samenwerking. We laten ons hierbij steeds leiden door onze belangrijkste uitgangspunten: een inclusieve samenleving waarin de inwoner centraal staat, waarin wij integraal naar de ondersteuningsvraag kijken en ondersteuning op maat bieden.

Inwoners die zich tot de gemeente wenden met een hulpvraag zijn het best geholpen met een vorm van ondersteuning die past binnen de context van hun leven. Zij kunnen van ons verwachten dat we goed luisteren naar hun ondersteuningsvraag en dat wij hen met respect behandelen. Samen met de inwoner stelt de toegangsmedewerker een ondersteuningsplan op en verkennen zij welke oplossingen voor hem het best passend zijn. We benaderen onze inwoners met een levensbrede benadering en we kijken met een brede blik. De leefwereld van de inwoner staat hierbij centraal. We zoeken naar een oplossing die het best past bij het leven van de inwoner. Maatwerk is hierbij het uitgangspunt: elke vraag en elke situatie is anders.

Integraal werken is nodig om uitvoering te geven aan deze uitgangspunten. Bovendien is dit wenselijk in het kader van een dienstverlenende houding waarbij de inwoner niet onnodig dezelfde informatie moet doorgeven aan de gemeente. Integraal werken houdt in dat we de samenwerking tussen professionals van verschillende domeinen bevorderen. We kijken niet vanuit één wettelijk kader, maar we kijken naar de hulpvraag van de inwoner: de adelaarspositie. Verschillende professionals hebben elkaar nodig om de hulpvraag van de inwoner in kaart te brengen en te komen tot een passende oplossing.

3.3 Brede uitvraag als startpunt

De integrale benadering en adelaarspositie vertaalt zich in de praktijk in een brede uitvraag tijdens het 'keukentafelgesprek'. De brede uitvraag houdt in dat de toegangsprofessional² met de inwoner in gesprek gaat over zijn of haar hulpvraag. Om tot een passende oplossing te komen is het nodig dat de situatie van de inwoner op verschillende leefgebieden goed in beeld is. Op deze manier maakt de professional de 'vraag achter de vraag' inzichtelijk. Integraliteit vereist het wegnemen van obstakels in wet- en regelgeving en het tegengaan van verkokering. Het kan namelijk nodig zijn om eerst op een leefgebied te investeren om een probleem op een ander gebied op te lossen. Bijvoorbeeld de inwoner die met ggz problematiek aanklopt maar waarbij het helpt om eerst de schuldenproblematiek aan te pakken. We gebruiken hiervoor de leefgebieden uit de Zelfredzaamheidsmatrix (hierna: ZRM)³ zoals lichamelijke en psychische gezondheid, financiën en justitie. Op deze manier geven we uitvoering aan onze uitgangspunten: we kijken integraal naar de ondersteuningsvraag en bieden ondersteuning op maat.

De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) constateerde dat in een aantal gemeenten met het gebruik van de ZRM te veel persoonsgegevens worden verzameld. Het advies van de AP was om de werkwijze aan te passen. In Lansingerland zijn we overtuigd van de meerwaarde van de brede uitvraag. Een vraag slechts vanuit één wet benaderen past niet bij onze visie, maar daarnaast ook niet bij de bedoeling van de wetgever. Wij blijven om deze redenen werken met de brede uitvraag. We passen wel de mate van registratie aan waardoor er niet teveel persoonlijke gegevens worden vastgelegd. We vragen dus wel naar de situatie van de inwoner op alle leefgebieden, maar waar de inwoner aangeeft geen probleem te ervaren registreert de professional dit niet. Deze nieuwe werkwijze voeren we in 2019 door. De visie van dit document ligt hieraan ten grondslag en de concrete werkwijze in hoofdstuk 5 geeft handvatten in deze situatie voor de professional. Wat er precies in het ondersteuningsplan kan worden opgenomen volgt in een concrete factsheet (nader te ontwikkelen)⁴.

3.4 Doorontwikkeling met de 'omgekeerde toets'

In 2019 starten we met de implementatie van de 'omgekeerde toets'. Het principe van de omgekeerde toets houdt in dat de professional allereerst bekijkt wat nodig is voor de betrokkene(n) en of dit past binnen de grondwaarden van de wet(ten). Tot slot voert de professional een juridische toets uit. De wetsartikelen zijn als het ware instrumenten om de grondwaarden van de wet te realiseren. Op deze manier is maatwerk mogelijk, zonder dat er sprake is van willekeur. Ten tweede maakt dit het integraal werken gemakkelijker. De grondwaarden van de diverse wetten zijn ten slotte gelijk. Het maatwerk is in lijn met de bedoeling van de wetgever. De implementatie van deze werkwijze past bij het integrale karakter van de visie op gegevensdeling. Deze twee aanpakken zijn beide nodig om onze beleidsdoelen te behalen en de uitgangspunten van 'Versterken van Veerkracht' te realiseren. We sluiten hier dan ook zo veel mogelijk op elkaar aan.

3.5 Bruggen bouwen: onderwijs en veiligheid

In 'Versterken van Veerkracht' bekijken we onze gemeentelijke opgave breder dan alleen het sociaal domein. We leggen verbinding met onderwijs en veiligheid om te komen tot de beste aanpak voor inwoners. Deze verbinding bestaat uit het gezamenlijk oppakken van projecten en thema's, maar ook in de uitvoering stemmen we ondersteuning aan inwoners op elkaar af. Deze samenwerking vraagt om informatie uitwisseling zodat professionals elkaar tijdig en passend informeren. In het leven van een gezin komen de diverse bruggen ten slotte ook samen: een kind gaat naar school, wordt gezien door het CJG en de ouders ontvangen een uitkering. In deze visie over gegevensdeling kijken we dus breed waarbij we alle gemeentelijke verantwoordelijkheden rondom jeugd, volwassenen en ouderen meenemen. Dit

² Professional in dienst bij de gemeente Lansingerland, CJG Rijnmond, Kwadraad of Welzijn Lansingerland en belast met het in kaart brengen van de hulpvraag van de inwoner op het gebied van de Jeugdwet, Wmo en/of Participatiewet.

³ Zie bijlage 2 voor de volledige Zelfredzaamheidsmatrix.

⁴ We maken gebruik van de 'Handreiking Privacy en Integrale toeleiding en dienstverlening sociaal domein' opgesteld door de VNG.

zijn de verantwoordelijkheden die de gemeenteraad heeft vastgelegd in het Integraal Veiligheidsbeleid en de Visienota Onderwijs. Dit houdt in dat we belangrijke partners in het onderwijs- en veiligheidsdomein informeren en betrekken bij de implementatie van deze visie. Zoals het primair onderwijs, voortgezet onderwijs, politie en het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum.

4 Basisprincipes gegevensdeling

De Lansingerlandse visie met elementen uit de adelaarspositie, Versterken van Veerkracht, brede uitvraag en de brede domeinbenadering, voorziet de methodiek tot slot in de volgende basisprincipes. Met deze basisprincipes maken we een omslag in de huidige aanpak van gegevensdeling.

1. *Domein overstijgend gegevens delen*

Om een integrale werkwijze te bewerkstelligen werken en delen we samen in het domein samenleving. We bundelen in de keten onze verantwoordelijkheid op de diverse gebieden zoals zorg, onderwijs, schuldhulpverlening en justitie.

2. *Gegevens delen tussen professionals*

De leefwereld van de inwoner staat centraal. We kijken naar het gehele systeem waarin de inwoner leeft. Bijvoorbeeld wanneer de inwoner een uitkering ontvangt, een maatschappelijk werker begeleiding biedt en ook reclassering betrokken is. Deze verschillende professionals 'opereren' als een team en hebben elkaar nodig om tot een passende inzet van ondersteuning te komen. Met als doel dat de inwoner weer zo zelfredzaam mogelijk wordt.

3. *Vroegsignalering*

Van oudsher handelt de professional pas wanneer de situatie zodanig ernstig is dat er sprake is van een noodsituatie. Het vraagt een verandering in de handelswijze om meer preventief te werken en onze taak in vroegsignalering goed uit te voeren. Op deze manier komen we tijdig in contact met de inwoner ter voorkoming van (escalerende) problematiek.

4. *Van toestemming naar een transparante werkwijze*

Als we vast blijven houden aan de eis dat de inwoner eerst toestemming moet geven alvorens zijn gegevens mogen worden gedeeld, dan halen we de hiervoor genoemde doelstellingen niet. Dit wordt ondersteund door de AVG. De AVG kent bepalingen waarin is opgenomen dat toestemming moet voldoen aan een aantal vereisten. Echter is het onmogelijk om in het sociaal domein te voldoen aan deze vereisten. Ook de Autoriteit Persoonsgegevens bevestigt dit. De toestemming is zelden rechtsgeldig vanwege de afhankelijke relatie waarin de inwoner ten opzichte van de gemeente staat. Deze afhankelijke situatie maakt dat toestemming niet in vrijheid gegeven kan worden. Een professional kan bijvoorbeeld informatie over een kind delen met school, politie of jeugdbescherming zonder dat daar de toestemming van de ouder voor nodig is. Dit doet de professional in het belang van het kind op basis van de verantwoordelijkheden en wettelijke grondslagen. Dit vraagt echter wel een nieuwe werkwijze waarin de professional afweegt, communiceert en documenteert.

5 Gegevensdeling in de praktijk

De visie en basisprincipes uit voorgaande hoofdstukken verwerken we in een nieuwe aanpak. Deze aanpak bestaat uit de volgende vier stappen:

- 1) Doelredenering
- 2) Toetsen
- 3) Communicatie
- 4) Documenteren

Per stap gebruiken we handige tools om het juridisch kader te vertalen in een werkwijze die past bij onze uitgangspunten en bruikbaar is in de praktijk.

Stap 1. Doelredenering: noodzaak

Allereerst is het belangrijk om het doel van de gegevensuitwisseling te bepalen: waarom is het delen van gegevens noodzakelijk? De AVG kent hiervoor 6 grondslagen. Met de metafoor ‘rijbanen en een vluchtstrook’ vertalen we deze grondslagen naar een bruikbare werkmethode. De metafoor gaat uit van een snelweg. De rijbanen op de snelweg staan voor de grondslagen uit de AVG. Net als in het echte verkeer berijdt men de hoofdrijbaan en als het echt niet anders kan, de vluchtstrook. Zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 1 van dit document.

Hoofdrijbaan 1	Informatie delen omdat er een wettelijke plicht is (bijvoorbeeld: Wmo, Participatiewet, Jeugdwet, Leerplichtwet etc.)
Hoofdrijbaan 2	Informatie delen omdat er een overeenkomst is (bijvoorbeeld: WGBO)
Hoofdrijbaan 3	Informatie delen omdat er sprake is van een vitaal belang (denk aan preventie en vroegsignalering)
Hoofdrijbaan 4	Informatie delen op basis van een publiekrechtelijke taak (bijvoorbeeld: een taak die door de landelijke overheid aan de gemeente is opgedragen zoals de aanpak voor personen met verward gedrag)
Hoofdrijbaan 5	Informatie delen ter behartiging van een gerechtvaardigd belang van de organisatie
Vluchtstrook	Expliciete toestemming van de inwoner met bijvoorbeeld een handtekening

De professional gebruikt twee vragen om te bepalen wat de noodzaak is van de gegevensdeling:

- 1) Wat is op basis van mijn vakgebied noodzakelijk om te doen?
- 2) Waartoe dwingen de verschillende (samenhangende) wetten mij?

Het antwoord op beide vragen geeft de professional de onderbouwing voor de noodzaak.

Stap 2. Toetsen: juridisch Zwitsers zakmes

Eén van de criteria uit de AVG is data-minimalisatie. De gegevens die vallen onder het ‘need to know’-criterium moeten nog een toets ondergaan aan de hand van de principes van het ‘juridisch Zwitsers zakmes’. Deze luiden:

- 1) Subsidiariteit: is het delen van informatie de minst ingrijpende maatregel? Is het delen van informatie écht noodzakelijk? Kan het een tandje minder, dan moet het een tandje minder.
- 2) Proportionaliteit: staan de maatregel en het doel met elkaar in verhouding? Is het voornemen tot gegevensverwerking in proportie tot het doel van de verwerking?
- 3) Doelmatigheid: is het verwerken van deze gegevens het meest aangewezen om het doel te bereiken? Is wat de professional wil doen het meest wijze, het verstandigst?

Stap 3. Communicatie: gesprek met de inwoner

In principe deelt de professional zijn voornemen om informatie uit te wisselen met de betrokkene. Hij informeert hem over het doel en de noodzaak van gegevensuitwisseling. Dat is de hoofdregel. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarbij het niet wenselijk is om de betrokkene te informeren.

A) De professional informeert de inwoner

De professional vertelt de inwoner waarom hij en met wie hij gegevens wil uitwisselen. De professional hoopt daarbij dat hij en de inwoner op één lijn zitten en dat de inwoner blij is dat deze stap wordt gezet. Het kan echter ook zo zijn dat de inwoner helemaal niet blij is dat zijn gegevens worden uitgewisseld. Indien de inwoner daar moeite mee heeft, weegt de professional de belangen en argumenten van de inwoner. Zo kan ook worden beoordeeld hoe bekwaam de inwoner is in zijn zienswijze en waarop dit is gebaseerd. De belangen en argumenten van de inwoner worden door de professional figuurlijk gewogen op de weegschaal van 'Vrouwe Justitia'.

Aan de ene zijde van de weegschaal liggen de argumenten van de professional om gegevens te delen. Als de professional een gerechtvaardigd doel heeft en er een noodzaak is, leggen diens argumenten gewicht in de schaal. Aan de andere zijde van de weegschaal liggen de bezwaren van de inwoner. Het kan zijn dat de weegschaal in evenwicht blijft: dat leidt ertoe dat er (even) geen gegevens worden gedeeld. Het kan zijn dat de weegschaal doorslaat naar de kant van de inwoner: er worden geen gegevens gedeeld. Het kan ook zijn dat de bezwaren van de inwoner geen of onvoldoende gewicht in de schaal leggen. In dat geval schuift de professional de bezwaren van de inwoner terzijde, maar niet nadat hij dit voornemen nogmaals heeft getoetst aan de hand van de drie principes van het 'juridisch Zwitsers zakmes'.

B) De professional informeert de inwoner niet

Zijn er gerechtvaardigde argumenten om inwoner niet te informeren? Dit kan zijn:

- Ter voorkoming van stafbare feiten;
- Om betrokkene te beschermen;
- In het belang van de rechten en vrijheden van anderen.

In deze situaties kan de professional besluiten om de inwoner niet te informeren. Dit is echter een uitzondering op de hoofdregel. Des te belangrijker om de onderbouwing om informatie wel te delen maar de betrokkene niet hierover te informeren, goed te motiveren en documenteren.

Stap 4. Documenteren

De laatste, maar niet onbelangrijke, stap is goede dossiervorming. Het is cruciaal dat de professional zijn overwegingen in het dossier vastlegt. Alle afwegingen die bij de eerdere drie stappen zijn gemaakt, moeten terug te lezen zijn in het dossier. Dit geldt voor de situatie dat hij en de inwoner niet verschillen van mening, maar ook indien zij wel verschillen van mening over de te zetten stappen of als de professional informatie deelt zonder dat de betrokkene daarvan op de hoogte is. Door goede dossiervorming is de uitkomst terug te herleiden voor zowel voor collega's (bij afwezigheid), de betrokkenen (bij dossierinzage) en voor de rechter (bij bezwaar en beroep). Tegelijkertijd geldt ook hier dataminimalisatie als uitgangspunt. Alleen noodzakelijke informatie mag worden vastgelegd.

Om te bepalen welke informatie de professional vastlegt in het dossier, kan hij gebruik maken van de volgende uitgangspunten:

- 1) Feitelijke omschrijving van de situatie van inwoner;
- 2) Doel van het delen van de gegevens (stap 1);
- 3) Onderbouwing van de keuze (zie stap 2);
- 4) Beargumenteer waarom je eventueel afwijkt van de zienswijze van de inwoner of de inwoner niet informeert (stap 3);
- 5) Benoem wie de casushouder is.

Tot slot

Een werkwijze en aanpak vanuit de leefwereld van de inwoner. Met deze visie geven we ook in onze samenwerkingsverbanden invulling aan dit uitgangspunt. We zijn ons bewust van de situatie waar de inwoner zich in bevindt, we overzien de verschillende hulpvragen en perspectieven en we komen uiteindelijk tot een passende aanpak. De professionals doen dat niet alleen voor hun eigen werkveld, maar betrekken hierbij andere domeinen. Op deze manier borgen we de integrale aanpak op de gebieden jeugdhulp, Wmo, participatie, onderwijs en veiligheid. Alle leefgebieden uit de leefwereld van de inwoner komen aan bod.

Dit betekent dat professionals gegevens met elkaar uitwisselen. De stappen en werkwijze die we in dit document uitdragen helpen onze professionals om de juiste keuzes te maken. Maatwerk staat hierbij voorop. Dit geldt ook voor ons uitgangspunt ten aanzien van de brede uitvraag. De brede uitvraag is voor ons het startpunt naar aanleiding van een hulpvraag van een inwoner. We schetsen een zo compleet mogelijk beeld van de inwoner en diens situatie, maar de hoeveelheid informatie die nodig is om dit beeld te creëren verschilt per situatie. Onze professionals wegen op ieder moment af welke informatie benodigd is en wat moet worden vastgelegd.

Deze visie dragen wij als gemeente zo veel mogelijk uit naar alle ketenpartners. De komende jaren investeren we dan ook in de contacten die we nu al hebben opgebouwd met onder andere het onderwijs, huisartsen en zorgaanbieders. Het vastleggen van deze visie is een eerste stap om er vervolgens mee aan de slag te gaan in de praktijk: de leefwereld van de inwoner.

Bijlage 1: rijbanen en vluchtstrook

Hoofdrijbaan 1: wettelijke plicht

Als er een wettelijk plicht is, vormt deze de grond op basis waarvan het doel wordt bepaald om gegevens te delen. De AVG verwijst naar mensenrechtenverdragen zoals het Europees Verdrag Rechten van de Mens (EVRM) en het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK). Het EVRM gebiedt dat het totaal aan mensenrechten in hun onderling verband worden beschouwd; het IVRK dwingt professionals om bij alles wat zij doen, het belang van het kind hun eerste overweging te laten zijn. Deze internationale verdragen vormen 'de bril' waarmee we naar de nationale wetgeving kijken. Vervolgens beschouwen we de nationale wetten waarvoor de gemeente regie-verantwoordelijk is, zoals de participatiewet en de Wmo, ook weer in hun onderling verband. Hieruit vloeien doelen om gegevens te verwerken.

Hoofdrijbaan 2: overeenkomst

Professionals werkzaam in de gezondheidszorg, zoals artsen, verpleegkundigen, verloskundigen, werken in relatie met hun patiënt op basis van de Wet op de Geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO). Hier is sprake van een behandelovereenkomst.

Hoofdrijbaan 3: vitaal belang

Hierbij gaat het om een belang dat essentieel is voor iemands leven of gezondheid en je die persoon niet om toestemming kan vragen. Bijvoorbeeld omdat iemand bewusteloos is of mentaal niet in staat is. Ter illustratie: bij een grootschalige ramp moet de hulpverlening onmiddellijk op gang komen. In die situatie is het natuurlijk niet te doen om eerst alle betrokken personen te informeren en om toestemming te vragen om hun medische gegevens te verwerken. In domein Samenleving is zelden sprake van een vitaal belang.

Hoofdrijbaan 4: publiekrechtelijke taak

Van een publiekrechtelijk taak is sprake als er een taak van algemeen belang bij de gemeente is gelegd, waarvoor géén specifieke wet in formele zin aanwezig is. Een voorbeeld van een publiekrechtelijke taak is de verplichting van de gemeente om te zorgen voor een 'Sluitende aanpak personen met verward gedrag'.

Vluchtstrook: toestemming

De AVG verbindt aan toestemming specifieke en strenge eisen, waardoor de keuze voor het al dan niet delen van informatie komt te liggen bij degene aan wie om toestemming wordt gevraagd. In het zorg en veiligheidsdomein kan niet worden voldaan aan de strenge eisen van de toestemming in de AVG. In het sociaal domein is sprake van een afhankelijkheidsrelatie tussen burger en overheid en daarom kan niet worden voldaan aan de strenge toestemmingseisen én is er geen sprake van vrije toestemming in de zin van de AVG. Ook volgens de AP kan toestemming derhalve niet gelden als de grondslag voor de gegevensverwerking. Rijden over de vluchtstrook is in feite (bijna) altijd verboden.

Bijlage 2: zelfredzaamheidsmatrix

De Zelfredzaamheidsmatrix kent de volgende levensdomeinen:

- Financiën/inkomen
- Dagbesteding
- Huisvesting
- Huiselijke relaties
- Geestelijke gezondheid
- Lichamelijke gezondheid
- Verslaving
- Vaardigheden Algemeen Dagelijks Leven
- Sociaal netwerk
- Maatschappelijke participatie

Bijlage 3: samenwerkingsverbanden

In de gemeente Lansingerland werken we met ketenpartners en organisaties samen in de volgende verbanden. Per samenwerkingsverband maken we inzichtelijk met welk doel we gegevens uitwisselen en onder welke voorwaarden dit plaatsvindt. Dit werken we verder uit in een afsprakenprotocol. Onderstaande lijst is ter illustratie en niet uitputtend.

- Sluitende aanpak kwetsbare personen
- Lokaal Team Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
- Jeugd aanpak
- Jeugdbeschermingsplein
- Aanpak ondermijning
- Bemoeizorg / GGZ aanpak
- Aansluiting jeugdhulp - onderwijs

Bijlage 4: juridisch artikel over toestemming

Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming

Artikel 5. Toestemming van wettelijk vertegenwoordiger

1. Indien artikel 8 van de verordening niet van toepassing is, is in de plaats van de toestemming van de betrokkene die van zijn wettelijk vertegenwoordiger vereist indien de betrokkene de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
2. Indien de betrokkene onder curatele is gesteld, dan wel ten behoeve van de betrokkene een bewind of mentorschap is ingesteld, is, voor zover het een aangelegenheid betreft waarvoor de betrokkene onbekwaam dan wel onbevoegd is, in de plaats van de toestemming van de betrokkene die van zijn wettelijk vertegenwoordiger vereist.
3. Toestemming kan door de wettelijk vertegenwoordiger van de betrokkene te allen tijde worden ingetrokken.
4. De rechten van de betrokkene, bedoeld in hoofdstuk III van de verordening, worden ten aanzien van betrokkenen die de leeftijd van zestien jaren nog niet hebben bereikt, ten aanzien van onder curatele gestelden en ten aanzien van betrokkenen ten behoeve van wie een bewind of mentorschap is ingesteld, uitgeoefend door hun wettelijk vertegenwoordigers, voor zover het een aangelegenheid betreft waarvoor de betrokkene onbekwaam dan wel onbevoegd is.
5. Dit artikel is niet van toepassing op hulp- en adviesdiensten die rechtstreeks en kosteloos aan een minderjarige of een onder curatele gestelde worden aangeboden.

**Adviesraad
Sociaal Domein**
LANSINGERLAND

Advies van de ASD

Aan uw college van burgemeester en wethouders van Lansingerland

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Ons kenmerk: ASD19.B.009
Uw kenmerk: U19.07160

Lansingerland, 24 oktober 2019

Geacht college,

Conform artikel 3:8 van de Verordening Sociaal Domein 2019 van de gemeente Lansingerland verzoekt u de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) advies uit te brengen over de Visie gegevensdeling sociaal domein.

Inleiding

In 2018 stelde het college van B&W het privacy beleidskader vast dat als raamwerk dient voor het vormgeven van privacy beheersmaatregelen. Dit beleidskader geldt voor de gehele gemeentelijke organisatie. In het domein samenleving kent de gemeente specifieke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op basis van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, Gemeentewet (veiligheid) en de Wet passend onderwijs. In het domein samenleving werken gemeente en ketenpartners samen om de inwoner waar nodig zoveel mogelijk passend te ondersteunen. Hoe de uitwisseling van gegevens (en de noodzaak hiervan) in deze samenwerking eruit ziet beschrijft u in deze visie.

De visie kent vier basisprincipes: Domein overstijgend gegevens delen; Gegevens delen tussen professionals; Vroeg signalering en Van toestemming naar een transparante werkwijze. Deze principes zijn vertaald naar een stappenplan dat professionals helpt om in de praktijk doel- en rechtmatig gegevens te delen met andere professionals. De stappen bestaan uit een juiste doelredenering, het toetsen van deze redenering, communiceren met de inwoner en tot slot het documenteren van de afwegingen en keuzes.

U vraagt advies over de hoofdstukken 3, 4 en 5 met daarbij de vraag aan de ASD of wij aanbevelingen kunnen geven hoe deze werkwijze goed te implementeren is, zodat ook voor de inwoner dit gedachtegoed en deze werkwijze duidelijk is. Bij de adviezen zal de ASD verwijzen naar het desbetreffende hoofdstuk / paragraaf. Dit advies is opgesteld naar aanleiding van uw adviesaanvraag van 16 september 2019 en op informatie verkregen tijdens een gesprek d.d. 9-10-2019 met een beleidsambtenaar van de gemeente naar aanleiding van door de ASD geformuleerde vragen.

Advies

Hoofdstuk 2.2: Bij juistheid

De nauwkeurigheid van persoonlijke gegevens in de gegevensverwerking lijkt een open deur maar in de praktijk is er nogal eens sprake van persoonsverwarring. Juistheid van persoonlijke gegevens en de verwerking ervan is van belang.

Wij constateren dat u onderkent dat persoonsverwarring plaats kan vinden. Echter in de verdere uitwerking hebben wij niet kunnen constateren welke maatregelen u neemt om persoonsverwarring te voorkomen dan wel de wijze waarop te corrigeren.

Hoofdstuk 3: De Lansingerlandse visie op gegevensdeling.

De ASD deelt de visie dat een brede uitvraag van belang is. Wel heeft de ASD de volgende vragen en adviezen.

Algemeen

In Lansingerland wordt in toenemende mate bij ondersteuning van inwoners een combinatie gemaakt tussen professionele hulp en ondersteuning door een vrijwilliger. Dus gegevensdeling tussen professionals en vrijwilligers komt vaker voor dan wellicht wordt gedacht. Wat opvalt in de visie is dat er steeds gesproken wordt over professionals. Echter ook vrijwilligersorganisaties leggen gegevens vast over mensen die zij ondersteunen. Stelt de gemeente deze organisaties en haar vrijwilligers gelijk aan professionals? Worden deze organisaties geholpen om te voldoen aan het gemeentelijk beleid op het gebied van gegevensdeling? Ziet de gemeente toe op de uitvoering?

Veilig informatie delen met partners is van groot belang. U werkt bij huisverboden met een veilig onlinesysteem (huisverbod-online, ontwikkeld door Khonraad Software Engineering) waarin de verschillende ketenpartners die betrokken zijn bij het opleggen, verlengen en/of intrekken van tijdelijke huisverboden onderling informatie uitwisselen (zoals vermeld in het Handboek sluitende aanpak). Bij verschillende andere situaties zoals zorgvragen wordt ook op casusniveau informatie over inwoners uitgewisseld. Dat betreft ook gevoelige informatie die met verschillende partijen wordt besproken en het komt ook vaak voor. De ASD heeft hierover niets kunnen terugvinden in de visie en vraagt toelichting op het veilig delen van persoonlijke informatie met verschillende instellingen (zoals CJG, Kwadraat, stichting MEE, etc.) op te nemen in de visie. Binnen de gemeente Rotterdam werken instellingen voor maatschappelijke opvang bijvoorbeeld met het versleuteld versturen van gegevens via de mail richting de gemeente. Een verkeerd mailadres is namelijk zo ingetypt.

3:3 Brede uitvraag

De gemeente past wel de mate van registratie aan waardoor er (op verzoek van de cliënt) niet te veel persoonlijke gegevens worden vastgelegd. Wij begrepen dat weigering van gegevensdeling geen gevolgen heeft voor de hulpvraag. Dit is echter niet in de visie terug te vinden. De ASD adviseert om dit bij de brede uitvraag expliciet te benoemen.

Hoofdstuk 4: Basisprincipes van de gegevensdeling

Bij punt 4 van toestemming naar transparante werkwijze. Hierbij wordt niet verwezen naar een klachtenprocedure en de mogelijkheid om bezwaar in te dienen na een beslissing waar betrokkene het niet mee eens is. We hebben begrepen dat de gemeente een functionaris gegevensbescherming in dienst heeft die o.a. belast is met toetsing en borging van kwaliteit en veiligheid van de systemen bij gegevensdeling. In de visie wordt hier niet naar verwezen. Daarnaast ontbreekt een klachtenprocedure.

Ook begrepen wij dat de inwoner recht op inzage heeft en bij onjuiste feiten in het dossier recht heeft op correctie. In de visie is hier vooralsnog niets over terug te vinden. De ASD adviseert om dit op te nemen in de visie gegevensdeling.

Hoofdstuk 5 Gegevensdeling in de praktijk

De ASD adviseert om duidelijk aan te geven dat er informatie wordt uitgewisseld en dat de inwoner daar over geïnformeerd wordt, inclusief de uitzonderingssituaties. Op de website van de gemeente kan een filmpje geplaatst worden met de ter zake doende informatie en over de werkwijze. Daarnaast adviseert de ASD om ook een flyer op te stellen die bij het eerste gesprek overhandigd kan worden. De gemeente heeft een dienstverlenende houding waarbij de inwoner niet onnodig dezelfde informatie moet doorgeven. (eenmalige uitvraag meervoudig gebruik).

In het verleden werd er onderscheid gemaakt tussen een enkelvoudige en meervoudige hulpvraag. Bij een enkelvoudige hulpvraag, zoals het aanvragen van een uitkering, werd er geen brede uitvraag gedaan. Als dit onderscheid nog van toepassing is adviseert de ASD om dit op te nemen in de visie.

Bij stap 3 Communicatie: gesprek met de inwoner

Onder A) De professional informeert de inwoner staat de zin: *“Zo kan ook beoordeeld worden hoe bekwaam de inwoner is in zijn zienswijze”*. Deze kan naar onze mening anders geformuleerd worden. U zou het ook als volgt kunnen formuleren: *“Zo kan beoordeeld worden of de inwoner voldoende kan overzien wat de gevolgen zijn van weigering van de gegevens”*.

Bij stap 4 Documenteren

Bij punt 5 staat *“benoem wie de casushouder is”*. De ASD adviseert om ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de casushouder hierbij te vermelden.

Afsluiting

Het is mij een genoegen u dit advies namens de ASD aan te bieden. Graag ontvangt de ASD een schriftelijke reactie op dit voorstel. Indien u besluit om de aanbevelingen niet over te nemen dan ontvangen wij graag een toelichting.

Hoogachtend,

Adviesraad Sociaal Domein Lansingerland,
J.W.M. Thewessen, voorzitter

ASD Lansingerland
Postbus 295
2650 AG Berkel en Rodenrijs

**Adviesraad
Sociaal Domein**
LANSINGERLAND

Reactie van de gemeente op het advies

Adviesraad Sociaal Domein
T.a.v. dhr. J. Thewessen

Verzenddatum 9 december 2019
Ons kenmerk U19.08566
Uw brief van 24 oktober 2019

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Sanne Koopmans

Telefoon
14 010

E-mail
info@lansingerland.nl

Website
www.lansingerland.nl

Onderwerp **Reactie op uw advies over de Visie
gegevensdeling**

Geachte heer Thewessen,

Op 24 oktober ontvingen wij uw advies over de Visie gegevensdeling domein Samenleving. Dit advies heeft u opgesteld nadat een beleidsadviseur met uw leden in gesprek is geweest om vragen te beantwoorden en duiding te geven aan het vraagstuk. Wij danken u hartelijk voor het advies. In deze brief reageren wij hierop.

Hieronder geven wij uw adviezen per adviespunt cursief weer. Vervolgens vermelden we op welke manier we uw advies verwerken en geven antwoord op uw vragen.

Advies 1: juistheid en maatregelen (hoofdstuk 2)

De nauwkeurigheid van persoonlijke gegevens in de gegevensverwerking lijkt een open deur maar in de praktijk is er nogal eens sprake van persoonsverwarring. Juistheid van persoonlijke gegevens en de verwerking ervan is van belang. Wij constateren dat u onderkent dat persoonsverwarring plaats kan vinden. Echter in de verdere uitwerking hebben wij niet kunnen constateren welke maatregelen u neemt om persoonsverwarring te voorkomen dan wel de wijze waarop te corrigeren.

Reactie:

Om persoonsverwarring te voorkomen verwerken professionals persoonsgegevens die minimaal noodzakelijk zijn. Dat zit verweven in onze visie en werkwijze. Daarnaast brengen we in de gehele gemeentelijke organisatie belangrijke werkprocessen in kaart in 'privacy impact assessments' (hierna: pia). Dit doen we ook voor de processen binnen domein samenleving. Uit een pia blijkt op welke punten we risico's moeten verkleinen en welke maatregelen we hiervoor nemen. Zoals extra beveiliging bij e-mailen. Naar aanleiding van uw advies voegen wij voor de volledigheid deze toelichting toe aan paragraaf 1.1 waarin we het kader schetsen.

Advies 2: algemeen over de visie (hoofdstuk 3)

Wat opvalt in de visie is dat er steeds gesproken wordt over professionals. Echter ook vrijwilligersorganisaties leggen gegevens vast over mensen die zij ondersteunen. Stelt de gemeente deze organisaties en haar vrijwilligers gelijk aan professionals? Worden deze organisaties geholpen om te voldoen aan het gemeentelijk beleid op het gebied van gegevensdeling? Ziet de gemeente toe op de uitvoering?

Reactie:

De visie geldt ook voor vrijwilligers die werkzaam zijn bij een professionele organisaties. We nemen dit op bij het begrippenkader in paragraaf 1.4. Het stappenplan in de visie helpt namelijk ook vrijwilligers om een afweging te maken. Bij de verdere implementatie van deze visie houden we rekening met de behoeften van vrijwilligers op dit vraagstuk (denk hierbij aan training, instructies en afspraken). Daarnaast is de visie en werkwijze onderdeel van de prestatieafspraken van de subsidie aan (vrijwilligers)organisaties. Tijdens contractgesprekken bespreken we dit met de organisaties en ook tijdens scholingsbijeenkomsten zien we toe op de uitvoering hiervan.

[...] Bij verschillende andere situaties zoals zorgvragen wordt ook op casusniveau informatie over inwoners uitgewisseld. Dat betreft ook gevoelige informatie die met verschillende partijen wordt besproken en het komt ook vaak voor. De ASD heeft hierover niets kunnen terugvinden in de visie en vraagt toelichting op het veilig delen van persoonlijke informatie met verschillende instellingen (zoals CJG, Kwadraat, stichting MEE, etc.) op te nemen in de visie. Binnen de gemeente Rotterdam werken instellingen voor maatschappelijke opvang bijvoorbeeld met het versleuteld versturen van gegevens via de mail richting de gemeente. Een verkeerd mailadres is namelijk zo ingetypt.

Reactie:

De maatregelen die wij nemen om beveiligde e-mail te bevorderen zijn onderdeel van de privacy impact assessments waarover wij u informeerden bij advies 1. Met een aantal belangrijke partners werken we met zorgmail waarbij de mail beveiligd wordt verzonden. Daarnaast kunnen we documenten versleuteld versturen. Ons uitgangspunt is om alleen noodzakelijke persoonsgegevens per mail te versturen en dit zorgvuldig te doen.

Advies 3: brede uitvraag (hoofdstuk 3)

De gemeente past wel de mate van registratie aan waardoor er (op verzoek van de cliënt) niet te veel persoonlijke gegevens worden vastgelegd. Wij begrepen dat weigering van gegevensdeling geen gevolgen heeft voor de hulpvraag. Dit is echter niet in de visie terug te vinden. De ASD adviseert om dit bij de brede uitvraag expliciet te benoemen.

Reactie:

Wij hopen met onderstaand onderscheid het vraagstuk te verduidelijken. Uw advies is namelijk van toepassing op twee situaties:

- Enerzijds is voor de inzet van hulp soms specifieke informatie noodzakelijk (bijvoorbeeld: de mate van gezinsproblematiek om de hulpvraag goed in te kaart te brengen en passende begeleiding in te zetten of financiële informatie voor het verstrekken van een uitkering). Als de inwoner hier geen inzicht in verschaft is het ingewikkeld om de hulpvraag juist in kaart te brengen en waar nodig ondersteuning in te zetten. Dit is echter zelden een probleem als de inwoner een hulpvraag heeft en openstaat voor hulp.
- Aan de andere kant maken wij de inzet van hulp niet afhankelijk van de toestemming van de inwoner. Dit houdt in dat als de inwoner het niet goed vindt als er wordt afgestemd met bijvoorbeeld de leerkracht of de huisarts, de betrokken professional alsnog de afweging kan

maken dat dit noodzakelijk is in het belang van de hulpvraag (bijvoorbeeld in het geval van een scheidingssituatie waarin het kind lijdt onder de situatie).

In de visie krijgt bovenstaande een plek bij de beschrijving van de brede uitvraag (alleen de noodzakelijke informatie die nodig is voor het in kaart brengen van de hulpvraag), nummer 4 van de basisprincipes (van toestemming naar een transparante werkwijze) en tot slot het bijbehorende stappenplan.

Advies 4: basisprincipes (hoofdstuk 4)

Bij punt 4 van toestemming naar transparante werkwijze. Hierbij wordt niet verwezen naar een klachtenprocedure en de mogelijkheid om bezwaar in te dienen na een beslissing waar betrokkene het niet mee eens is. We hebben begrepen dat de gemeente een functionaris gegevensbescherming in dienst heeft die o.a. belast is met toetsing en borging van kwaliteit en veiligheid van de systemen bij gegevensdeling. In de visie wordt hier niet naar verwezen. Daarnaast ontbreekt een klachtenprocedure. Ook begrepen wij dat de inwoner recht op inzage heeft en bij onjuiste feiten in het dossier recht heeft op correctie. In de visie is hier vooralsnog niets over terug te vinden. De ASD adviseert om dit op te nemen in de visie gegevensdeling.

Reactie:

Zoals we in onze reactie op uw eerste advies schetsen, zijn deze maatregelen geen onderdeel van de visie. Wij nemen uw advies mee in het aanscherpen van de informatie en vindbaarheid hiervan op de gemeentelijke website. Momenteel kan de inwoner al informatie vinden over o.a. de klachtenprocedure op de Privacyverklaring op de website. We onderzoeken of we hier informatie over deze visie aan toevoegen.

Advies 5: gegevensdeling in de praktijk (hoofdstuk 5)

De ASD adviseert om duidelijk aan te geven dat er informatie wordt uitgewisseld en dat de inwoner daar over geïnformeerd wordt, inclusief de uitzonderingssituaties. Op de website van de gemeente kan een filmpje geplaatst worden met de ter zake doende informatie en over de werkwijze. Daarnaast adviseert de ASD om ook een flyer op te stellen die bij het eerste gesprek overhandigd kan worden. De gemeente heeft een dienstverlenende houding waarbij de inwoner niet onnodig dezelfde informatie moet doorgeven. (eenmalige uitvraag meervoudig gebruik). In het verleden werd er onderscheid gemaakt tussen een enkelvoudige en meervoudige hulpvraag. Bij een enkelvoudige hulpvraag, zoals het aanvragen van een uitkering, werd er geen brede uitvraag gedaan. Als dit onderscheid nog van toepassing is adviseert de ASD om dit op te nemen in de visie.

Reactie:

Wij nemen uw advies over en gaan onze informatievoorziening op de website verbeteren. We willen transparant maar laagdrempelig over het onderwerp communiceren. Het ontwikkelen van een flyer nemen we in overweging. Wellicht is informatie op de website voldoende of we maken het thema onderdeel van algemene folders over de werkwijze van de toegang in het sociaal domein. Bij alle hulpvragen voeren we een brede uitvraag uit, ook bij de aanvraag voor een uitkering. Bij de afweging om gegevens te verwerken maken we wel onderscheid in informatieve vragen en hulpvragen. Dit onderscheid krijgt een plek in een concrete werkinstructie maar vloeit al voort uit de afwegingen in het stappenplan. Als een inwoner een vraag heeft over de openingstijden of een specifieke organisatie, is het namelijk niet noodzakelijk om gegevens te registreren of te delen.

Advies 6: communicatie (hoofdstuk 5)

Onder A) De professional informeert de inwoner staat de zin: "Zo kan ook beoordeeld worden hoe bekwaam de inwoner is in zijn zienswijze". Deze kan naar onze mening anders geformuleerd worden. U

zou het ook als volgt kunnen formuleren: “Zo kan beoordeeld worden of de inwoner voldoende kan overzien wat de gevolgen zijn van weigering van de gegevens”.

Reactie:

Wij nemen uw suggestie over.

Advies 7: documenteren (hoofdstuk 5)

Bij punt 5 staat “benoem wie de casushouder is”. De ASD adviseert om ook de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de casushouder hierbij te vermelden.

Reactie:

De omschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van de casushouder beschouwen wij niet als onderdeel van deze visie. Hiervoor hebben wij met belangrijke ketenpartners zoals CJG Rijnmond, Kwadraad, Welzijn Lansingerland en Stichting MEE op uitvoeringsniveau afspraken gemaakt. De rol van de casushouder monitoren en evalueren we in periodieke overleggen met deze toegangspartijen.

Tot slot

Wij danken de adviesraad hartelijk voor het uitgebrachte advies. Dankzij uw opmerkingen en vragen hebben wij de visie aangescherpt en verduidelijkt.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester